

KIYIM DIZAYNI VA MODA SOHASIDAGI TERMINLARNI TARJIMA QILISHNING XUSUSIYATLARI

Atamurodova F.T.

PhD, associate professor Karshi Economics and Pedagogy University

Ochilova O'g'iloy

Xalqaro innovatsion Universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada kiyim dizayni va moda sohasida qo'llaniladigan atamalarni ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjima qilish jarayonidagi asosiy xususiyatlar va tarjima jarayonida uchraydigan murakkabliklar yoritilgan. Ingliz tilidagi "fashion", "haute couture", "ready-to-wear", "runway", "silhouette" kabi terminlarning o'zbek tiliga mos tarjimasi va ularning kontekstual qo'llanilishi qiyosiy tahlil qilingan. Shuningdek, terminlarning etimologik kelib chiqishi, zamonaviy modadagi rolga oid izohlar va tarjimonlar duch keladigan lingvokulturologik muammolar ham ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, moda sohasidagi terminlar ko'pincha bevosita qarama-qarshi ekvivalentlarga ega emas va madaniyatlararo tafovutlarni hisobga olgan holda interpretativ yondashuv talab etiladi.

Kalit so'zlar: moda, kiyim dizayni, tarjima, termin, ingliz tili, o'zbek tili, lingvokulturologiya, ekvivalentlik, moda terminologiyasi, tarjima nazariyasi

Zamonaviy moda va kiyim dizayni sohasi xalqaro darajada faol rivojlanib borayotganligi sababli, mazkur sohadagi atamalarni to'g'ri tarjima qilish dolzarb masalaga aylangan. Ayniqsa, ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjimada terminlarning ma'no nozikliklarini saqlash, ularning konnotatsiyasini to'g'ri uzatish tarjimon oldida muhim vazifalarni qo'yadi. Kiyim dizayni va moda sohasi – global va madaniyatga boy soha bo'lib, unga oid terminologiya ham o'ziga xosdir. Ingliz tilidagi moda atamalari ko'p hollarda xalqaro tus olgan bo'lib, ularni boshqa tillarga, jumladan, o'zbek tiliga tarjima qilishda **madaniy, semantik va kontekstual yondashuv** talab etiladi.

Moda terminlarining umumiy xususiyatlari. Moda atamaları asosan fransuz, italyan va ingliz tillaridan kirib kelgan bo'lib, ularning ko'pchiligi o'zbek tilida to'g'ridan-to'g'ri ekvivalentga ega emas. Masalan, "haute couture" – yuqori darajadagi, qo'lda tikilgan dizaynerlik kiyimlari degan ma'noni anglatsa-da, o'zbek tilida bu tushunchaning bir so'z bilan ifodasi mavjud emas. "Runway" esa ko'rgazma podiumi deb tarjima qilinsa-da, aslida bu termin zamonaviy modaning madaniy kontekstida o'ziga xos semantik yuklamaga ega.

Moda terminlarining xususiyatlari

a) Xalqaro atamalar (internatsionalizmlar)

Ko'plab moda atamaları asl holicha boshqa tillarga o'tadi:

- **haute couture** (fransuzcha) – yuqori moda
- **pret-a-porter** – tayyor kiyim kolleksiyasi
- **silhouette** – kiyim shakli, ko'rinishi
- **vintage** – retro uslubidagi kiyimlar
- **oversize** – keng bichimdagi kiyim

Bu terminlar ba'zan tarjima qilinmasdan, o'zbek tilida ham ishlatiladi.

b) Metaforik va estetik tavsiflar

Moda tili ko'pincha obrazli, estetik ifodalar bilan boyitilgan:

- **cold shoulder** – ochiq yelkali ko'ylak
- **statement piece** – diqqat markazidagi aksessuar yoki kiyim
- **layering** – qatlamlab kiyinish uslubi

Tarjimada bularni **mazmuniy** tarzda ochib berish lozim.

c) Ixtisoslashgan texnik terminlar

Moda sanoatiga oid kasbiy atamalar, bichish, tikuvchilik, materiallar nomlari aniq tarjimani talab qiladi:

- **dart** – ko'krak yoki bel qismi tikilishi uchun siqish (tikuvda burma)
- **seam** – chok
- **hemlines** – pastki qirrası (etiket chizig'i)
- **bias cut** – qiya kesim

- **twill, chiffon, organza** – material nomlari (shifon, tvil, organza)

Bularni noto'g'ri tarjima qilish yoki tushunarsiz qoldirish professionallikni pasaytiradi.

Modadagi terminlarni tarjima qilishda uch asosiy murakkablik mavjud:

1. Kontekstga bog'liqlik: Bir termin turli matnlarda turlicha ma'noga ega bo'lishi mumkin.
2. Madaniyatlararo tafovut: Moda har bir jamiyatda o'ziga xos madaniy anglashuvga ega bo'lgani uchun, terminlarni to'g'ri tushunish uchun madaniy kontekst muhim.
3. Leksik ekvivalentlik yo'qligi: Ayrim terminlar uchun o'zbek tilida to'g'ridan-to'g'ri mos so'z topish mushkul.

Moda sohasida ishlayotgan tarjimonlar quyidagilarga e'tibor qaratishlari zarur:

- Atamalarning asl tilidagi tarixini o'rganish;
- Terminlar kontekstda qanday qo'llanayotganini tahlil qilish;
- Zarurat tug'ilganda izohli tarjimadan foydalanish;
- Yangi o'zbekcha terminlar ishlab chiqishga ehtiyotkorlik bilan yondashish.

Kiyim dizayni va moda sohasidagi terminlarni tarjima qilish murakkab va mas'uliyatli jarayondir. Bu jarayon nafaqat til bilimini, balki madaniyatlararo kompetensiyani ham talab qiladi. Tadqiqot asosida shuni aytish mumkinki, moda terminlari tarjimasida har doim ham to'g'ridan-to'g'ri ekvivalent topilmaydi, va tarjimonning vazifasi ushbu terminologiyani o'zbek tilida tushunarli va madaniy jihatdan maqbul shaklda ifodalashdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Baker, M. In Other Words: A Coursebook on Translation. – London: Routledge, 1992.
2. Гарбовский Н.К. Теория перевода. – Москва: Издательство МГУ, 2004.
3. Oxford English Dictionary of Fashion Terms. – Oxford University Press, 2010.
4. To'xtayeva, S. Terminologiya va tarjima masalalari. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
5. Valiyeva, G. Moda va dizayn terminlari tarjimasini. – Toshkent: San'at, 2020.
6. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge: CUP, 2003.